1890 წლისა, № 5 15 მარტს.

მწყემსი

1883-1890

«მწყემსი» გამოდის თვეში ორჯერ, ყოველი თვის თხუთმეტს და ოც-და-ათ რიცხვებში.

გაზეთის ფასი:

«მწყემსი»		«მწყემსი» რუსული გამოცემით	
12 თვით . . .	5 მან.	12 თვით . . .	6 მან.
6 — . . .	3 —	6 — . . .	4 —

გაზეთის ფულის და ყოველ გვარი წერილების გაგზავნა შეიძლება ამ ადრესით: *въ Квирилы, Въ контору редакціи „Мцкемси“ (Пастырь).*

ყველა სტატიები და კორრესპონდენციები, რომელნიც რედაქციაში იქნებიან გამოგზავნილნი დასაბეჭდავათ, უთუოდ ცხადად და გასაგებად უნდა იყვნენ ავტორთაგან ხელმოწერილნი. ავტორთაგან გამოგზავნილი სტატიები შეიძლება ხან-დის-ხან შემოკლებით და შესწორებით დაიბეჭდონ.

სტატია, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარჯით უკანვე დაუბრუნდეს.

სტატიები მიიღებიან რუსულ ენაზედ დაწერილნიც და თარგმნით დაიბეჭდებიან.

კიდევ საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების შესახებ.

ყველასათვის ცხადია, რომ ჩვენს ხალხს გულით სურს რუსული ენა ასწავლოს თავის შვილებს. აგრეთვე ცხადია ისიც, რომ ეს ხალხი უმეტესად თავის შვილებს აძლევს საეკკლესიო-სამრევლო სკოლებში სასწავლებლად, ვინემ საერო სასოფლო სასწავლებლებში. ეს სასიხარულო მოვლენა ჩვენ აღვნიშნეთ ამას წინეთ ჩვენი გამოცემის ერთ მოწინავე წერილში. ამ წერილშივე ჩვენ, სხვათა შორის, უჩვენეთ მკითხველებს ზოგიერთი დაბრკოლებანი, რომელნიც წინ ეღობებიან ჩვენს ხალხს განათლების საქმეში. მაგრამ ეს საგანი იმოდენად საყურადღებოა, რომ ჩვენ ერთხელ კიდევ გვინდა მოველაპარაკოთ მასზე მკითხველებს.

ქართველი ერი, რომელიც ძველიდგანვე მიჩვეულია სწავლა-განათლების მიღებას მონასტრებში და ეკკლესიებთან, უფრო ელტვის სარწმუნოებრივ-ზნეობრივ განათლებას და ამიტომ იგი უფრო თანაგრძნობით შესცქერის საეკკლესიო-სამრევლო სკოლებს, ვინემ საერო სასოფლო სასწავლებლებს. ეს ასეც უნდა იყოს. ჩვენის აზრით, სოფლის მდაბიო ხალხისათვის უფრო საჭიროა ის განათლება, რომელსაც ის იღებს საეკკლესიო-სამრევლო სკოლებში: რომელ სწავლა-განათლებას უფრო შეუძლია დააკმაყოფილოს სულიერი მოთხოვნილებანი ჩვენი ხალხისა, თუ არა სწავლას სარწმუნოებაზე და ქრისტიანობრივს ზნეობაზე?! ამითი ჩვენ სრულებით იმას არ ვამტკიცებთ, რომ ხალხისათვის, თითქო, საჭირო არ იყოს წერა-კითხვის ცოდნა, გონებითი მისი განვითარება საერო საგნების შესწავლით, მაგრამ ვიმეორებთ, რომ ეს უკანასკნელი არ არის ერთად ერთი უმთავრესი მიზანი ხალხის განათლებისა,—ეს უფრო საშუალებაა, რომელიც გვიადვილებს განათლების უმთავრესი მიზნის მიღწევას, და ეს მიზანი ხომ მასში მდგომარეობს, რომ ხალხში განმტკიცდეს სარწმუნოება, ზნეობა და პატივისცემა ყოველივე ეკკლესიური და სასულიერო-სარწმუნოებრივისადმი.

რამოდენიც გინდათ, იმოდენი გახსენით საერო სასოფლო სკოლები სოფლებში, მაგრამ ამით ჩვენ სრულიადაც ვერ აღვადგენთ ხალხში სარწმუნოებას,

თბილისი

ვერ ავამაღლებთ ზნეობას, ვერ მოვსპობთ ხალხში ამაოდ-მორწმუნეობას. საერო სასოფლო სკოლების მეოხებით, მართალია, მატულობს საზოგადოებაში წერა-კითხვის მცოდნე პირთა რიცხვი, მაგრამ რადგან ამ პირთ ხეირიანად არა აქვსთ შეთვისებული სწავლა სარწმუნოებაზე და ქრისტიანულს ზნეობაზე, ამიტომ იგინი თავიანთ სწავლა-განათლებას ხშირად სხვა და სხვა საეშმაკო და საკლიაუზო საქმეებში ხმარობენ, რაისა გამო ხალხი სულ სხვა შეხედულებას ადგენს ამისთანა ნასწავლ პირებზე. ამიტომაც ჩვენი ხალხი უპირატესობას აძლევს საეკლესიო-სამრეველო სკოლებს საერო სასწავლებლების წინაშე. ორიან აგრეთვე მრავალი მიზეზნი, რომელთა გამო ჩვენი ხალხი მაინცა-და-მაინც დიდად არ ეტანება საერო სკოლებს. ყველა ჩვენთაგანმა იცის, რომ საქართველოში, განსაკუთრებით, დასავლეთ საქართველოში თითოეული საზოგადოება შესდგება რამოდენიმე სოფლისაგან, რომელნიც ერთი ერთმანეთზე ხშირად ხუთი-შვიდი ვერსით არიან მოშორებულნი. სოფლებ შუა ჩადის მდინარეები და ღელეები, რომლებშიაც წყალდიდობის დროს შეუძლებელი ხდება გასვლა რიგიანი ხიდების უმექონებლობისა გამო. ამისთანა საზოგადოებაში მარტო ზოგიერთი სოფლების მკვიდრთ შეუძლიათ ისარგებლონ საზოგადოების სკოლით, ხოლო დანარჩენი სოფლების მკვიდრნი ვერ აგზავნიან თავიანთ შვილებს ამ სკოლებში, თუმცა მათ შესანახავად ფულებს კი იხდიან ყოველ წლობით. ბანა ეს კანონიერია?

იმ სოფლების მკვიდრნი, რომელნიც თავის საზოგადო სკოლაში ვერ აგზავნიან შვილებს სიშორისა და ხეირიანი გზების უმექონებლობისა გამო, დიდის სიხარულით ეგებებიან თავიანთ სოფლებში საეკლესიო-სამრეველო სკოლების გახსნას და, თავის შეძლებისა და გვარ, იგინი ნივთიერადაც ეწევიან ამ სკოლებს. მაგრამ ამ საქმეში დიდ დაბრკოლებას აძლევს ხალხს ზოგიერთი საერო სასწავლებლების დირექციები, რომელნიც უწმიდესი სინოდის უქაზის ძალით, გამოცემულის ოცდა შვიდს ივლისიდგან 1884 წ. № 1407, უშლიან ხალხს საეკლესიო-სამრეველო სკოლების გახსნას იმ ადგილებში, სადაც უკვე იმექონებიან საერო სკოლები. მაგრამ როგორ უნდა მოვიქცეთ ამ შემთხვევაში? ხალხს სურს სწავლა და ამისათვის არა შურავს თავის ნივთიერს შეძლებას. ბანა უარი უნდა უთხრათ ხალხს ამ კეთილს საქმეში იმიტომ მხოლოდ, რომ იმ საზოგადოებაში, რომელზედაც ხსენებული სოფელია მიწერილი, არსებობს საზოგადოების სკოლა, რომელიც ყველა სოფლელებს არ ეხმარობათ? ასეთი მოქმედებით ჩვენ ცხადად დავამტკიცებთ, რომ, ვითომც, საერო და საეკლესიო-სამრეველო სკოლების მიზანი და დანიშნულება ერთი და იგივე არ იყოს. ოლრივე ეს სკოლები ემსახურებიან ხალხის განათლების საქმეს და ამ ასპარეზზე ერთი ერთმანეთს ეხმარებიან. თუ კი ადგილობითი საერო სკოლების დირექციების პირდაპირი მიზანი ის არის, რომ ხალხში გაამრავლონ წერა-კითხვის მცოდნეთა რიცხვი და არა მარტო ფორმალურად გახსნან სკოლები საზოგადოებაში და იმის განსჯაში კი არ შევიდნენ, თუ ხსენებულის საზოგადოების ყველა სოფლების მკვიდრთ შეუძლიათ დაარსებული საზოგადო სკოლით სარგებლობა თუ არა, მაშინ მათ, ნაცვლად აღკრძალვისა და დაშლისა, ხელი უნდა მოუწყონ სამრეველო სკოლების გახსნას იქ, სადაც მკვიდრნი ვერ სარგებლობენ საზოგადო სკოლებით რაიმე პატიე სადები მიზეზებისა გამო. სამრეველო სკოლების გახსნა იმ სოფლებში, რომელნიც დაშორებულნი არიან საზოგადოების სკოლებს, სრულებით დაშლილი არ არის უწმიდესი სინოდის ზემოთ აღნიშნული უქაზით. ბი რა სწერია ამ უქაზში: «იმ ადგილებში, სადაც უკვე არსებობენ საერო სკოლები, საეკლესიო-სამრეველო სკოლები იხსნებიან ადგილობითი დირექციების თანახმობით». ამ სიტყვებიდგან სრულებით ის არ გამოდის, რომ საეკლესიო-სამრეველო სკოლების გახსნა ზემოთ აღნიშნულ ადგილებში დაშლილი იყოს, რადგან, თუ მართალს ვიტყვით, ამ ადგილებში სრულებით არაფითარი სკოლები არ მოიძევიან.

საქართველოს საეპარხოსოში, განსაკუთრებით დასავლეთ საქართველოში, მრავალს საზოგადოებაში,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რომლებშიაც უკვე არსებობენ საერო სკოლები, სოფლის სამრევლოების უმეტეს ნაწილს არ შეუძლია ამ სკოლებში შვილების მიცემა სიშორისა გამო. ნუ თუ ამისთანა სამრევლოები უნდა მივაწეროთ იმ ადგილებს, რომელთაც, ვითომ, აქვსთ სკოლები და ამიტომ მათ ნება არ მივსცეთ საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების დაარსებისა?! რასაკვირველია არ შეიძლება და უკანონოც იქნება ესეთი მოქმედება და ჩვენ სრული იმედი გვაქვს, რომ უწმიდესი სინოდი არასოდეს წინააღმდეგი არ იქნება, რომ ამისთანა სამრევლოებში დაარსდენ საეკკლესიო—სკოლები, თუ კი სამრევლონი ისურვებენ სკოლის გახსნას და მასთან ნივთიერ დახმარებასაც აღმოუჩენენ ამ სკოლას.

მაგრამ, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ გადაწყვეტილი არ არის ეს სადაო კითხვა,—და ამიტომაც სახალხო სკოლების დირექტორები ზოგიერთ ადგილებში დღესაც ეწინააღმდეგებიან საეკკლესიო სკოლების გახსნას. ხალხს ჰგონია, რომ უწმიდესი სინოდის ზემოთ მოხსენებული უქაზის ძალით მართლა არ შეიძლება საეკკლესიო სკოლების გახსნა იმ საზოგადოებაში, სადაც უკვე არსებობენ საერო სკოლებიო და ძალა უნებურად ემორჩილებიან დირექტორების და მათი თანაშემწეების ბრძანებას. მაგრამ ხალხი, რომელსაც სწყურია განათლება, მაინც ცდილობს როგორმე აიცდინოს თავიდამ ეს დაბრკოლება და ამისათვის ბევრგან მთელი საზოგადოება იკრიბება და, შემდეგ ჯეროვანი მოლაპარაკებისა, ადგენს შემდეგ განაჩენს: «ვთხოვოთ, ვისიც რიგია, ნება მისცეს მათ, რომ თავისი სასოფლო სკოლა საეკკლესიო-სამრევლო სკოლად გადააკეთონ და ნაცვლად ერთი სკოლისა გაიხსნას საზოგადოებაში რამოდენიმე სკოლა საჭიროების დაგვარად; ამასთან ჩვენ თავს ვალდებულად გავხდით ამ სკოლების შესანახავად შევიტანოთ ის ხარჯი, რომელიც ჩვენ შეგვაქვს დღეს საზოგადო სკოლის სასარგებლოდ. ამ განაჩენებს ჯეროვანის თხოვნებით უდგენენ ხან ყოვლად სამღვდელოებს, ხან ეპარქიალურ საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების რჩევათა, ხან გუბერნატორს, მაგრამ დღემდის ხალხის ამ კანონიერს თხოვნას არავინ ყურადღებას არ აქცევს—და განაჩენები თხოვნებით უყურადღებოდ რჩებიან. რა მიზეზია რომ ხალხის კანონიერს თხოვნას არ აკმაყოფილებენ?

შეიძლება ახალი სკოლების გახსნის ნებას იმიტომ არ აძლევდენ ხალხს, რომ ამ სახით უფრო მალე შეიძლებოდეს განათლების გავრცელება ხალხში. მაგრამ როგორ გავრცელდება ხალხში სწავლა-განათლება, თუ კი ხალხს არ მივსცემთ სკოლების გახსნის ნებას იქ, სადაც იგი საჭიროებს სკოლებს. ასეთი მოქმედებით უფრო შეფერხდება განათლების საქმე, ვინემ წინ წაიწევს. ჩვენის აზრით რომელიმე საზოგადოებაში რამოდენიმე საეკკლესიო-სამრევლო სკოლის დაარსება, ნაცვლად ერთი საზოგადო სკოლისა კიდეც რომ უკანასკნელი გადაკეთებულ იქმნეს სამრევლო სკოლად, არ უნდა იყოს წინააღმდეგი მდაბიო ხალხში განათლების გავრცელების საქმისა. აქ უფრო სხვა რაღაცა იმალება და საჭიროა, რომ ეს საგანი ჯეროვანად განმარტებულ იქმნეს მცოდნე პირთაგან. ამ კითხვის განმარტება მით უმეტეს საჭიროა, რომ სამრევლო სკოლების შესახებ ერთ ნაირად არ უცქერიან ყველგან დირექტორები.

აქედამ ცხადია ყველასათვის, რომ ხალხი თავისთავად სურვობს საერო სკოლების საეკკლესიო-სამრევლო სკოლებად გადაკეთებას. ამ საქმეში იგინი სრულიად პატივ-სადები გარემოებით ხელმძღვანელობენ. თუმცა ეს ასეა, მაგრამ არიან ისეთი პირნი, რომელნიც არა თანაუგრძნობენ საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების დაარსების საქმეს, მაგრამ ამ თავის განძრახვას მალევენ და ამტკიცებენ, ვითომც საზოგადო სკოლების საეკკლესიო სკოლებად გადაკეთებას, ურჩევდეს ხალხს საერო სკოლების მტერნი, რომელნიც ეჭვის თვალით უცქერიან საზოგადო სასოფლო სკოლებს და სურთ მათი გადაკეთება სამრევლო სკოლებად, კიდეც რომ ამას საჭიროება არ თხოვდესო. მაგრამ ამაზე უფრო საზარელი ცილის წამება

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იქმნება განა? ამისთანა სიტყვებით ეს ბატონები ცხალათ ამტკიცებენ, რომ იგინი ჩვენს ხალხს კარგად ვერ იცნობენ. *)

ეს ვაჟბატონები ჩვენც ეჭვის თვალით გვიცქერიან და ამტკიცებენ, ვითომ არცჩვენ ვიყოთ თანამგრძნობელი საერო სკოლებისა ⁄ განძრახ ვამტკიცებდეთ, რომ ხალხი ვითომ უფრო თანაუგრძნობს საეკკლესიო-სამრევლო სკოლებსაო. მაგრამ ჩვენ გაბედულად შეგვიძლია მოვახსენოთ ამ ბატონებს, რომ ახას დროს ჩვენ ჩვენს მსჯელობაში გარდა სიმართლისა და საქმისადმი სიყვარულისა არა გვქონია რა სახეში და არც დღეს გვაქვს რაშე ამ საქმის შესახებ.

დეკ. დავით ლამბაშიძე.

თბილისის სასულიერო სემინარიის ცხოვრებიდამ.

წარსული თებერვლის თვის 27 თბილისის სასულიერო სემინარიის მოწაფენი საუკეთოდ გამოეთხოვენ ერთ თავის ამხანაგს, მეხუთე კლასის მოწაფეს ანდრია შანოგენოვს. შემდეგ ხანგრძლივის და სასტიკი ტანჯვისა ფილტვების სნეულებით, ხსენებული მოწაფე გადაიცვალა 24 თებერვალს. განსვენებული შთამომავლობით იყო რუსის ყაზახთაგანი. პირველად სწავლობდა სტავროპოლის სემინარიაში, მაგრამ ექიმების რჩევით თბილისის სემინარიაში გადმოვიდა. სულ ერთი წელიწადი სწავლობდა აქ. თუმცა დიდი იმედი ჰქონდა განსვენებულს აქაური ჰაერისა, მაგრამ მასს დიდი შეღავათი არ მისცემია. განსვენებული სწავლობდა სემინარიის მეხუთე კლასში და ერთი ნიჭიერ მოსწავლეთაგანი იყო. ნამეტანი სიხალისე და სურვილი სწავლისა განსვენებულს უფრო უმოკლებდენ დღეს...

27 თებერვალს წირვა და წესის აგება სემინარიის ეკკლესიაში შეასრულა თვითონ რექტორმა თავის კრებულით. განსვენებულის ამხანაგებმა გრძნობით სავსე სიტყვები წარმოსთქვეს. განსვენებულის კუბოსთან არც დედა, არც მამა და არც არავინ მონათესაეთაგანი არა სჩნდა და ეს გარემოება თითქმის ყველას უწყლიედა გულსა, მაგრამ განსვენებულის დედ-მამის და მონათესაეთა მაგიერ თქვენ ხედავდით სემინარიის რექტორს, მასწავლებლებს და მოწაფეთა, რომელნიც თვალ ცრემლიანები დედ-მამის და მონათესაეთა მოვალეობას აღსრულებდენ. არავინ დარჩენილა ეკკლესიაში ისეთი, რომ განსვენებულის ამხანაგების მგრძნობიარე სიტყვას გული არ აეჩვილებინოს და თვალიდამ ცრემლები არ ედინებინოს.. განსაკუთრებით ერთმა ქარხველმა მოსწავლემ ტბლიაშვილმა ისეთი მგრძნობიარე სიტყვა წარმოსთქვა, რომ ყველას ქვითინი დაუწყებინა. „შენ, განსვენებულო ძმაო, ანდრია, სთქვა ტბლიაშვილმა, ეეედრები მონათესაეთა ცრემლი და ღვარონ და გამოგეთხოვონ უკანასკნელად, მაგრამ სად არიან ეხლა შენი მშობელნი და მონათესაენი! არავინ არ გხედავს შენ ეხლა და ვერ გემსახურებიან, მაგრამ შენი დედ-მამის და მონათესაეების მაგიერ გარს გაგვეგვან შენი უმეროსები და შენი ამხანაგები, რომელნიც ცრემლს ღვრიან და სწუხრან შენს მოშორებას“...

განსვენებული დიდის პატივით წაასვენეს სასაფლაოზედ. საფლავამდის განსვენებულს გაჰყვა მამა რექტორი თავის კრებულით.

* *
*

4 მარტს, სალამოს ექვს საათზედ სემინარიის ეკკლესია, თითქმის, სავსე იყო ხალხით, რომელიც მოსულიყო საუბრების მოსასმენად. არც ერთი

*) აქ უნებლიეთ გვაგონდება მშვენიერი წინადადება უ. შემიაკინისა, რომელიც დაესწრო ქართლის ეპარქიის საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების რჩევის ერთ კრებაზე თბილისში, რ

ეკკლესიაზედ იმდენი ხალხი არ დაიარება, რამდენიც სემინარიის ეკკლესიაში როგორც წირვა-ლოცვის, ისე საუბრების და სწავლა-მოძღვრების მოსასმენად. ამის მიზეზი ის არის, რომ სემინარიაში წირვა ლოცვა სრულდება წესიერად და ეს წესიერება იზიდავს კიდეც ეკკლესიაში მლოცველებს. ოთხს მარტს ისაუბრეს ორმა მასწავლებელმა და ქ. ი. სლოვინსკიმ და ბ. ალბოვმა. სლოვინსკის თავის საუბრის საგნად ჰქონდა აღებული საულის შვილი იონათანი. მოსაუბრემ ცხადათ დახატა იონათანის თავგანწირული ღვაწლი თავის მემამულეთა და სამშობლოის შესახებ, თუმცა ამ მოღვაწეს მადლობის მაგიერ წილად ხვდა დევნა და მრავალ გვარი ტანჯვა თვით მამისაგან. სლოვინსკის სიტყვებმა ძლიერ კაი შთაბეჭდილება მოახდინეს მსმენელებზე. ბატონმა ალბოვმა წარმოსთქვა სიტყვა ჯვარზე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

გურიის იოანნე ნათლისმცემლის მონასტრის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი გერასიმე გვთხოვს გამოვაცხადოთ, რომ მისდამი რწმუნებულს მონასტერში იგი ასწავლის მსურველთ უსასყიდლოთ საეკკლესიო წიგნებს, ტიბიკონს და წირვის წესს. სიამოვნებით ვასრულებთ მისს თხოვნას და თანაც დავსძენთ, ჩვენის მხრით, რომ ამ კეთილ საქმეს მამა არქიმანდრიტი გერასიმე ასრულებს სრულის ცოდნით და სინიდისით.

***

1888 წელში თელავის სასულიერო სასწავლებლის ოლქის სამღვდელოებამ დაადგინა, რომ ეპატიებინა სამღვდელოებისათვის ოთხასი თუმანი ვალი აწყურის წმიდის გიორგისა (თეთრი გიორგისა). ამ შუამავლობაზედ მისმა მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობამ, საქართველოს ექსარხოსმა პალლადიმ ბრძანა, რომ საკუთარი თხოვნა მიეცა მათი მეუფებისათვის სამღვდელოებას. ამ წარსულს 1889 წელში სამღვდელოების ყრილობამ მიართვა საკუთარი თხოვნა მათ მეუფებას ამ საგანზედ. მათმა მეუფებამ კეთილ ინება და სამღვდელოებას აპატივა ზემოთ აღნიშნული ვალი.

ჭეშმარიტად დიდი და დაუვიწყარი მოწყალება მოიღო სამღვდელოებაზედ მწყემსთ-მთავარმა. ამ ეკკლესიის შემოსავალმა დიდი შემწეობა მისცა არა მარტო თელავის სასულიერო სასწავლებელს, არამედ თბილისის ეპარქიალურ საქალებო სასწავლებელსაც, რომელზედაც რამდენიმე ასი თუმანი დაიხარჯა.

ჯერ-ჯერობით «თეთრ-გიორგის ეკკლესიას» განაგებს ქვარელის ბლაღოჩინი დეკანოზი ნ. ხუცევი. არავინ უწყის, თუ რა მიზეზით გამოაპარეს ეს ტაძარი განსვენებულს დეკანოზს ი. მჭედლოვს, რომლის ბლაღოჩინობაშიაც იმყოფებოდა იგი დიდის ხნობით.

***

სოფელ ბაბიდგან (მოხრაპ?ის მაზრაში) გვწერენ: ჩვენი სოფლის წმიდა გიორგის ეკკლესიას დიდი შემწეობა აღმოუჩინა ადგილობითი მცხოვრებმა გლეხებმა იოანე ზ. ჭედლიძემ და პეტრე ს. გარბაქაძემ. პირველმა მათგანმა თავის საკუთარის ხარჯით აღაშენა სამრეკლო, რომელზედაც დახარჯა სამოცი თუმანი, ხოლო მეორემ შემოსწირა ეკკლესიას ჯვარი, ღირებული თორმეტ მანეთად. სწორედ მადლობის ღირსნი არიან აღნიშნულნი პირნი და იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ მათ მიმბაძველნი აღმოუჩნდებიან ამ სოფელში.

***

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩვენს მკითხველებს ეხსომებათ, თუ რა ცუდი ზედგავლენა იქონია ახლად მონათლულ აფხაზებზე იმ განკარგულებამ, რომლის ძალითაც მაჰმადიანი აფხაზები განთავისუფლებული იყვნენ სამხედრო ბეგრისაგან, ხოლო მონათლულები კი უნდა გაეყვანათ სალდათად. ეს განკარგულება, ჩვენის აზრით, ძალიან დააბრკოლებდა ქრისტიანობის გავრცელების საქმეს აფხაზეთში. არა თუ მაჰმადიანი აფხაზები აღარ ისურვებდენ მონათვლას, მონათლულებიც მიატოვებდენ მართლ-მადიდებლობას და ხელ-ახლად მაჰმადის სარწმუნოებას მიიღებდენ, რომ ამით აცილებოდენ სალდათად გაყვანას. ამ საგანს ჩვენ მაშინვე მივაქციეთ ყურადღება და ჩვენს გამოცემაში არა ერთგზის გამოვსთქვით ის აზრი, რომ ახლად მონათლული აფხაზნი გაენთავისუფლებიათ სამხედრო ბეგრისაგან. ამავე საგნის შესახებ, გარდა გაზეთის სიტყვისა, ჩვენ წერილებით და სიტყვიერათაც, პეტერბურგში ჩვენი მყოფობის დროს, შევმართეთ სასულიერო უწყების უმაღლეს პირთა, რომელთაც ჯეროვანი ყურადღება მიაქციეს ამ საგანს და დაგვპირდენ ამ საქმის ჯეროვანად გათავებას. დღეს მართლ-მადიდებელ აფხაზთა და მათ სამღვდელოთა სასიხარულოდ უნდა გამოვაცხადოთ, რომ ახლად მონათლულნი აფხაზნი სალდათად აღარ გაიყვანებიან.

***

დღემდის ჩვენს სამღვდელოებას არა ჰქონდა თავისათვის საჭირო და სასარგებლო კალენდრები. ამიტომ ამ მდგომარე წლისათვის ჩვენ გამოვეცით ხელად ამ გვარი კალენდარი და კიდეც დაურიგეთ ადგილობით ზოგიერთ ბლაღოჩინებს და კერძო პირებს გასასყიდლად. დღეს მრავალნი პირნი გვთხოვენ ამ კალენდრებს, მაგრამ ვერც ერთი პირის თხოვნას ვერ ვაკმაყოფილებთ, რადგან ამ კალენდრის ერთი ცალიც არ მოგვეძებება. მორჩილად ვსთხოვთ იმ ბლაღოჩინებს, რომელთაც ჩვენ ეს კალენდრები გაუგზავნეთ გასასყიდლად, უკანვე დაგვიბრუნონ ჩვენის ხარჯით, რაც გაუსყიდველად დარჩენიათ.

მომავალ წლისათვის ჩვენ განვიძრახეთ გამოვსცეთ სურათებიანი და ვრცელი სასულიერო და საერო კალენდარი, რომელშიაც გარდა სასულიერო საჭირო ცნობათა დიდი ადგილი დაეთმობა საექიმო ნაწილს და ოჯახისათვის საჭირო ცნობებს.

***

ჩვენი რედაქცია უკვე შეუდგა სამღთო სჯულის სასწავლო მოკლე სახელმძღვანელოს გამოცემას. ამ სახელმძღვანელოში მოთავსებული იქმნება აგრეთვე საჭირო ლოცვები. ეს წიგნი მოწონებულია უწმიდესი სინოდისაგან და მიღებულია სახელმძღვანელოდ წერა-კითხვის სასწავლო სკოლებში.

ეს სახელმძღვანელო ძლიერ სასარგებლო იქმნება აგრეთვე მდაბიო ხალხისათვისაც, რომელმაც კითხვა იცის. ამისათვის ჩვენს რედაქციას განზრახვა აქვს დაბეჭდოს რამოდენიმე ათასი ცალი ამ წიგნისა და მუქთად დაურიგოს ხალხს.

***

ამა თვის 11 ხარაგაულის რკინის გზის სადგურთან დაეჯახა საქონლის მატარებელი საქონლის მატარებელს და საშინლად დაიმსხვრენ ორივენი ნავთის ვაგონებით. ქვემოდამ მიმავალ მატარებელზე, რომელიც უფრო გვიან უნდა მისულიყო რკინის გზის სადგურზე, ყველა მოსამსახურეთ დასძინებოდათ. მატარებელი გაქანებული მიმავალა და ამიტომ ადრე მისულა სადგურზე და სწორედ სტრელკასთან მიუსწრია ზემოდამ მომავალი მატარებლისათვის და საშინლად დასჯახებიან ერთმანერთს. ამავე დროს გამსკდარა ნობელის ნავთის მილი. ცეცხლი მოსდებია ნავთს. სამი მოსამსახურე დამწვარა, სხვანი დაშავებულან. ზარალი, როგორც ამბობენ, 200000 მანეთი იქმნება.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილ-ზნეობაზედ.

მოძღვრება ჯვარის-თაყვანისცემის კვირიაკესა ზედა.

ჯვარსა შენსა თაყვანსა ვსცემთ, მეუფეო

ძმანო, თქვენს წინაშე ანალოგიაზე ასვენია პატიოსანი ჯვარი. რატომ გამოასვენებენ ხოლმე ამ დიდ მარხვის კვირაში წმ. ჯვარს? იმიტომ, რომ ჩვენ დიდ-მარხვაში, რომელიც არის დრო ლოცვისა და შრომისა, მოვიგონოთ, თუ როგორ ევნო ჯვარზე იესო ქრისტე ჩვენი ცოდვებისათვის: მაცხოვარი იყო წმიდა—არასფერი დამნაშავობა არ მიუძღოდა, მაგრამ იგი ეწამა როგორც ავაზაკი; მისმა დაახლოვებულმა მოწაფემ იუდამ გასცა იგი; მღვდელ-მთავრებმა და მწიგნობრებმა გაასამართლეს იგი და გაასამართლეს უმართლოდ; მხედრები სცემდენ მასს, ნერწყვავდენ მას პირზე და დასცინოდენ; თვითონ პილატე ხედავდა, რომ მაცხოვარი დამნაშავე არ იყო, უნდოდა განთავისუფლებია იგი, მაგრამ მაინც გარდაუწყვიტა მას სიკვდილით დასჯა თანახმად იუდეების მეუფროსეთა სურვილისა; ხალხის გროვაში, რომელსაც ეწეოდა ქრისტე, მოისმოდა ხმა: ჯვარს აცვ, ჯვარს აცვ იგი! განა დიდი დრო გავიდა მას აქეთ, რაც იესო ქრისტე, როგორც მეგობარი, როგორც მასწავლებელი ხალხისა, ჰკურნებდა სნეულთა, აღადგენდა მიცვალებულთა, განა დიდი დრო გავიდა მას აქეთ, რაც ეს ხალხი მიეგება მაცხოვარს ბზის ტოტებით, უგებდა გზაზე თავის ტანთ-საცმელს, უწოდებდა მას დიდს წინასწარმეტყველს და სურდა მეფეთ გამოეცხადებია იგა? ახლა კი ჰყვირიან: ჯვარს აცვი იგი! რისთვის? რა ჩაიდინა მაცხოვარმა ცუდი? იგი გარდა კეთილისა არავის ცუდს არ უშვებოდა. რა უსამართლოება ხალხში!

აი მაცხოვარი ჯვარზეა გამსჭვალული... რა სამძიმო წამება უდანაშაულო პირთათვის! ავაზაკებიც კი, რომელნიც ქრისტესთან ერთად აცვეს ჯვარზე, ლანძღავდენ მაცხოვარს, ხოლო უფროსები ამბობდენ: სხვანი აცხოვნნა; იცხოვნენ თვისიცა თავი (ლუკ. 23, 35). მაგრამ მაცხოვარმა ყოველივე დაითმინა. იგი არავის საყვედურს არ ეუბნებოდა, არამედ პირიქით თავის მტრებისათვის ევედრებოდა ღმერთს შემდეგი სიტყვებით: მამაო, მიუტევე ამათ, რამეთუ არა იციან, რასა იქმიან. (ლუკ. 23, 34). სამძიმო იყო მაცხოვრისათვის ჯვარზე ვნება და თავის წამების დროს ლალად ჰყო ზეციური მამისადმი: ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო, რასათვის დამიტევე მე! (მ. 27, 46).

ამ გვარად იესო ქრისტემ დაითმინა წვალება ბოლომდე. რა მდგომარეობაში უნდა ყოფილიყო ღვთის-მშობელი, როდესაც იგი ხედავდა თავის ძის საშინელს წამებას. ცა და დედა-მიწა შეინძრა, მზე დაბნელდა, მიწა ინძრა, ქვები გაირღვენ, მთელს დედა-მიწაზე დაბნელდა, ხოლო მეუფროსენი და ხალხი გაქვავდენ, არა გრძნობდენ, რომ უმართლოდ დასაჯეს მაცხოვარი, ჯვარს აცვეს მართალი.

აი რას მოგვაგონებს ჩვენ ჯვარი ქრისტესი. ერთის მხრით იგი მოგვაგონებს გამცემლობას, მსაჯულთა უსამართლოებას, მხედართა გულქვაობას, ხალხის უმადურობას და პილატეს პირფერობას; მეორეს მხრით — მაცხოვრის დიდს მოთმინებას, მისს სიყვარულს, მტერთა მიტევებას და მის სამაგალითო მოთმინებას საშინელის წამების დროს.

ძმანო! მოვიგონოთ უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს ჯვარცმითი ვნებანი, გადავათვალიეროთ ჩვენი

ცხოვრება, და ვისწავოთ ქრისტესგან მოთმინება და ყოველივე მწუხარება ალუშფოთებლად დავითმინოთ.

ხშირად თვით უმახლობელესი ჩვენი მეგობარნი გვიხდებიან მტრებად: დღეს იგინი გვფფერებიან, გემსახურებიან, ტკბილად გემუსაიფებიან, მაგრამ იგინი ხშირად ნამდვილი გამცემელნი არიან; ხვალ გაგინებენ და ლაქსა გცხებენ, როგორც საშინელი მტერნი. ამასაც არ კმარობენ, ისინი ცილსა გწამებენ და ცდილობენ რაიმე ბოროტი, რაიმე შეურაცხება მოგაყენონ. რისთვის? ხშირად სიშურისა, ანუ ანგარებისა გამო. ხშირი მოელენა არის, რომ ის პირნი, რომელთაც ჩვენ სიკეთეს უშვებით, ვეწვევით და გვებრალება, მტრად გვიხდებიან და მზად არიან რაიმე ცუდი გვიქნან.

ბანა დღეს ჩვენში ცოტაა ისეთი ხალხი, რომელნიც უდანაშაულოდ ისჯებიან ხალხის უსამართლოებისა გამო; განა ჩვენში ცოტაა მტერობა, ლანძღვა, ცილის წამება, ძალადობა, შეურაცხება, დევნა, ბეზღობა, ჯაშუშობა და სხვანი? რაც უნდა პატიოსანი და წინდახედული კაცი იყო, ხალხის ცილის წამებას მაინც ვერ ასცდები. ხანდისხან შენზე ისეთ ხმებს გაიგონებ, რომ გიკვირს, თუ ვინ გამოიგონა ეს ცილის წამება და ან როგორ უჯერებენ ასეთს პირებს, მაგრამ განა ცოტანი არიან ისეთნი პირნი, რომელნიც ყოველივე ხმას ერწმუნებიან? თავის გამართლებაც რომ ძნელია. პინ ვერცელებს ცუდს ხმებს? მტრები, ჩვენი არა კეთილის მყოფელნი, მაგრამ ხშირად ამ გვარადვე იქცევიან ჩვენი საეკვო მეგობრებიც, რათა გვავნონ ჩვენ, ან დაგვცინონ.

აგერ ხედავ, რომ მეზობლები წაჩხუბნენ. რის თვის? ხშირად სულ უბრალო მიზეზისა გამო. ბინებას და ცილის წამებას ხომ ანგარიში არა აქვს.

ხშირად მდიდრები აწუხებენ ღარიბებს, ავიწროებენ მათ და აღრჩობენ. მინ შეიბრალებს ღარიბს, ან ვინ შეეწევა მასს? იგი ხშირად სულ უბრალოდ ხდება დამნაშავედ იმიტომ მხოლოდ, რომ ღარიბია. იგი ყველასგან დავიწყებული, დამორჩილებული და საცინლად აგდებულია. მას რცხვენია ეჩვენოს ხალხს.

ხშირად ვხედავთ უსამართლო მსაჯულებსაც. იგინი მეგობრობისა და პურმარილისათვის ჩადიან უსამართლობას, დამნაშავენი მათ წინაშე მართალი ხდებიან; იგინი ხშირად ღარიბ მთხოვნელებს სჩაგრავენ.

ამ სახით ქვეყანაზე ბევრი ბოროტება, შეურაცხება და უსამართლოებაა. ზოგიერთი კაცი მთელს სიცოცხლეში კეთილსა ჩადის, მაგრამ სიყვარულით კი არავის უყვარს იგი, პირიქით მას ხშირად სდევნიან, დასცინიან და შეურაცხყოფენ ხოლმე. რა უნდა ვქნათ, როგორ უნდა მოვიქცეთ, როდესაც ჩვენ უმართლოდ გვაწუხებენ, გვდევნიან და ცილსა გვწამებენ?

აი ამის პასუხი. შეხედეთ პატიოსანს ჯვარს, მოიგონეთ, რა ჰქნა მაცხოვარმა, როცა იმას უმართლოდ სჯიდენ და უდანაშაულოდ შეურაცჰყოფდენ, სცემდენ და აწვალებდენ? მაცხოვარი ითმენდა და ჩუმათ იყო. იმან ყოველივე დაითმინა, დაითმინა ყოველივე შეურაცხება და დაცინვა, ყველა ლანძღვა და სასირცხო სიკვდილი; იგი კიდეც ლოცვილობდა მტერთათვის. მაშასადამე ის ბოროტისათვის ბოროტს არავის მიაგებდა, არამედ კეთილსა. მაცხოვარმა მოგვცა ჩვენ მაგალითი, რომ ჩვენ ასე მოვეპყრათ ჩვენს ეურაცხმყოფელთ. როცა ჩვენც შეურაცხებას გვაყენებენ, გაეჩუმდეთ, მოეთმინოთ და შეევედროთ ღმერთს, რომ მან მოგვანიჭოს მორჩილება და მოთმინება, ხოლო ჩვენ მტერთა გული მოალბოს, შთაგონოს მათ და დააყენოს ჭეშმარიტ გზაზე.

ხარება ყოვლად წმიდისა ღვთის-მშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა.

ოც-და-ხუთს მარტს.

ამ დიდებულს დღეს ჩვენ მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენი ვდღესასწაულობთ ყველასათვის სასიხარულო შემთხვევას. ღვთის ანგელოზმა ახარა ყოვლად წმიდა ქალწულს მარიამს, რომ მალე მოვალს ქვეყნად მაცხოვარი, რომელსაც დიდის ხნიდგან ელოდენ. ეს დიდი სასწაული, რომელზედაც უჩვენებდენ ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველნი, დაბოლოს უნდა შესრულებულიყო უბრალო ქალაქ გალილეაში, ღარიბს და წყნარს ოჯახში. მოვიგონოთ, ძმანო, თუ რას მოგვითხრობს ამ სასწაულის შესახებ წმ. მახარობელი ლუკა, რომელიც სხვა მახარობლებზე უფრო ვრცლად აგვიწერს იმ შემთხვევათა, რომელნიც წინ უძღოდენ ქრისტე მაცხოვრის დაბადებას.

გავიდა თუ არა ექვსი თვე შემდეგ მისსა, რაც მთავარანგელოსმა გაბრიელმა ახარა მღვდელს ზაქარიას წმ. იოანნე ნათლის-მცემლის დაბადება, იგივე მოამბე ღვთისა გაგზავნილ იქმნა ქალაქ ნაზარეთში მარიამთან. ეს ყოვლად წმიდა ქალწული დაწინდული იყო კეთილ-მსახურს მოხუცზე, რომელსაც სახელად ერქვა იოსები და რომელიც, როგორც თვით ქალწულიც, მეფე დავითის ნათესავთაგანი იყო.

ანგელოსი შევიდა ყოვლად წმიდა ქალწულთან და უთხრა მას: გიხაროდენ, მიმადლებულო, უფალი შენთანაა, კურთხეულ ხარ შენ დედათა შორის! ქალწული შეკრთა, მაგრამ ანგელოსმა რქვა მას: ნუ გეშინინ, მარიამ! რამეთუ ჰპოვე მადლი წინაშე ღვთისა. და აჰა ესერა, შენ მუცლად იღო და შვა ძე და უწოდე სახელი მისი იესუ. ესე იყოს დიდ და ძე მაღლის ეწოდოს, და მისცეს მას უფალმან საყდარი დავითისა, მამისა თვისისა. და მეუფებდეს სახლსა ზედა იაკობისსა საუკუნოდ და სუფევისა მისისა არა იყოს დასასრული. ყოვლად წმიდა ქალწულმა მიუგო ანგელოსს: ვითარმე იყოს ესე ჩემდა, რამეთუ მე მამაკაცი არა ვიცი? ანგელოსმა მიუგო მას: სული წმიდა მოვიდეს შენ-ზედა და ძალი მაღლისა გფარვიდეს შენ; ამისათვის შობილსა მას წმინდა ეწოდოს და ძე მაღლისა. ამასთანვე ანგელოსმა აუწყა ყოვლად წმიდა ქალწულს ის სასიხარულო ამბავი, რომელიც აღთქმული ჰქონდა მისს ნათესავს ელისაბედს, რომელსაც მოკლე დროში უნდა ეშობა ძე. აჰა მხევალი უფლისა, სთქვა მარიამმა, მეყავნ მე სიტყვისაებრ შენისა. ანგელოსი წავიდა; ხოლო წმ. ქალწული გაემგზავრა თავის ნათესავ ელისაბედთან, რომელიც აღივსო სულის წმიდით, შეეგება მარიამს და უწოდა მას დედა ღვთისა.

ყოვლად წმიდა ქალწული, როგორც ვიცით, იყო ქალი კეთილ-მსახურ მოხუცებულ იაკიმე და ანნასი, რომელთაც ასულის დაბადებამდე შესწირეს იგი ღმერთსა. როცა მარიამი შესრულდა სამი წლისა, მშობლებმა მიიყვანეს იგი ტაძარში. ამის შემდეგ მშობლები მალე გარდაიცვალენ; ყოვლად წმიდა ქალწული მარიამი განუშორებლად იმყოფებოდა ტაძარში მღვდელ-მოსამსახურეების მხედველობის ქვეშ. ტაძარში მარიამი ევედრებოდა ღმერთს და სწავლობდა საღმრთო წერილს. ზეპირგადმოცემა მოგვითხრობს, რომ როცა ქალწული შეიქმნა 14 წლისა, მღვდელმთავრებმა, ურიების ჩვეულების თანახმად, მოუნდომეს მარიამს გათხოვება, რადგან ამ დროიდგან მისი ტაძარში დარჩენა შეუძლებელი იყო. მღვდელმთავრებმა ურჩიეს მარიამს, რომ მას საქმრო ამოერჩია. მაგრამ ყოვლად წმიდა ქალწულმა უპასუხა მათ: მე შემწირეს მშობლებმა ღმერთს, მეც ჩემის მხრით ესწირავ ჩემს თავს ღმერთს და მსურს სამუდამოდ ქალწულად დავრჩე. ურიებში არ იყო ჩვეულება, რომ ვისმეს თავის ნებით აერჩია უქორწინებლობა ღვთის მსახურებისათვის; და რომ ეს საზოგადოდ მიღებული ჩვეულება არ დარღვეულიყო, მღვდლებმა დასწინდეს მარიამი კეთილ-მსახურ მოხუცებულზე, სახელად იოსებზე, რომელიც იყო შორებელი ნათესავი მარიამისა. იოსებს უნდა დაეფარა ყოვლად წმიდა ქალწული. მარიამი გადაესახლა მართალი იოსების სახლში, სადაც ატარებდა ცხოვრებას მყუდროებაში; იგი ხელსაქმობდა და შრომობდა იოსების ქალებთან ერთად. უბრალოდ მოლაპარაკეს მარიამს ვერ ნახავდა კაცი; იგი იყო თავდაბალი, წყნარი და სასიხარულოდ მიაჩნდა საღმრთო წერილის კითხვა. ამიტომაც ხარების ხატზე ყოველთვის ქალწულის წინაშე გადაშლილია წიგნი. მას შესწავლილი ჰქონდა წინასწარმეტყველები და ამიტომ იცოდა, რომ მოახლოვებული იყო მაცხოვრის გამოცხადების დრო; ისაიას საწინასწარმეტყველოებში მარიამმა წაიკითხა, რომ მაცხოვარი უნდა დაბადებულიყო ქალწულისაგან და

გულით სურდა ხილვა ამ ყოვლად კურთხეული ქალწულისა; მარიამი მზად იყო მოსამსახურედ დადგომოდა მას, რომლისაგანაც უნდა დაბადებულიყო მაცხოვარი ქვეყნისა. და აი ის თვითონ გახდა ღირსი ღვთის ძის დედად ყოფნისა. ყოვლად წმიდა მარიამმა მორჩილებით და აღუწერელი სიხარულით მიიღო ანგელოზის სიტყვები. ადიდებს სული ჩემი უფალსა! წარმოიძახა ქალწულმა ელისაბედის მოკითხვის პასუხად, და განიხარა სულმან ჩემმან ღმრთისა მიმართ, მაცხოვრისა ჩემისა; რამეთუ მოხედნა სიმდაბლესა ზედა მხევლისა თვისისა, რამეთუ აჰა ესერა ამიერიდგან მნატრიდენ მე ყოველნი ნათესავნი, რამეთუ ჰყო ჩემთან დიდებული ძლიერმან და წმიდა არს სახელი მისი და წყალობა მისი ნათესავითი ნათესავამდე მოშიშთა მისთა ზედა.

წმიდა მოწამე რაჟდენი.

(დასასრული *).

შეიპყრეს თუ არა რაჟდენი, იგი შეკრული წარუდგინეს მეფე ფიროზს. ფიროზმა გამოჰკითხა მოწამეს მიზეზი, თუ რად დაუტევა მან თავის უწინდელი სამშობლო და თავის სარწმუნოება. რაჟდენმა მიუგო მეფეს: «მე დაუტოვე ჩემი სამშობლო და ღმერთები, რომელთაც მე უწინ თაყვანსა ვსცემდი და რომელნიც გაკეთებულნი არიან ქვეყნის დასამშვენებლად; დღეს მე ვემსახურები და თაყვანსა ვსცემ ერთარს ჭეშმარიტს და ცხოველს ღმერთსა, რომელმაც შეჰქმნა ცა და დედამიწა და ყოველივე ცხოველი. ამ ღმერთს არა აქვს არც დასაბამი და არც დასასრული; იგი არავის უხილავს და არც არავის შეუძლია იხილოს. ეს არის ერთი ჭეშმარიტი ღმერთი, რომელიც აღვიარე მე. იგი არის სამპიროვანი. მაგრამ ამ სამების ერთი პირი ძე ღვთისა განხორციელდა ყოვლად წმ. ქალწული მარიამისაგან კაცთა საცხოვნებლად, მოვიდა ქვეყნად, იცხოვრა ქვეყანაზედ, ევნო, ეცვა ჯვარზე, მოჰკვდა, მესამე დღეს აღსდგა, მეორმოცე დღეს, შემდეგ აღდგომისა, ამაღლდა ზეცად და დაჯდა მარჯვენით მამისა. ქვეყნის დასრულების შემდეგ ეს ძე ღვთისა, იესო ქრისტე, კვალად მოვა ქვეყანაზე დიდებით განსჯად ცხოველთა და მკვდართა და მაშინ მართალნი განბრწყინდებიან, როგორც მზე, ხოლო ბოროტნი და გაუგონარნი მიიღებენ საუკუნო წვალებას ეშმაკთათანა». რაჟდენის სიტყვებმა მეტად გააბრაზა მეფე ფიროზი. მან თავის გულში უკვე გარდასწყვიტა სასტიკად ეწვალებია რაჟდენი და ბოლოს სიკვდილით დაესაჯა ის. მაგრამ თავის განზრახვის აღსრულებას ვერ ბედავდა მეფე, რადგან რაჟდენი დიდი შთამომავლობის იყო და მეფეს დიდი იმედი ჰქონდა რაჟდენისა, თუ იგი ხელახლად მიიღებდა ზაროასტრის სარწმუნოებას. ამიტომ მეფე ფიროზი ეფერებოდა რაჟდენს, პირდებოდა მას დიდ სიმდიდრეს და პატივის ცემას: მაგრამ რაჟდენი ემსახურებოდა მხოლოდ ჭეშმარიტს ღმერთს და მხოლოდ იესო ქრისტეზე ფიქრობდა. ამიტომაც ყველა დაპირებაზე რაჟდენმა თავამად მიუგო მეფე ფიროზს: „უნდა იცოდე, მეფევ, რომ მე არ უარვყოფ უფალსა ჩემსა იესო ქრისტეს, რომელმაც გამაჩინა მე, და არა ვსცემ თაყვანს შენს ღმერთებს. შენგან აღთქმული დიდება და სიმდიდრე შენა გქონდეს, მე იგინი არ მინდა და არც მესაჭიროება. მაგ დაპირებათა გულისათვის მე არ დაუტოვებ ჩემს ღმერთს, რომელმაც მომიწოდა მე და არ გავსცვლი საუკუნო ცხოვრებას, რომელიც აღთქმულია ქრისტესაგან, დროებით ცხოვრებაზე. ამიტომ რაც უნდა აღმითქვა და დამპირდე, მე არ უარვყოფ ქრისტეს და არც არაფერს გაგიგონებ ამის შემდეგ». ამ სიტყვებმა მეტად გააბრაზა მეფე ფიროზი და გარდასწყვიტა რაჟდენის სიკვდილით დასჯა. ეს შენიშნა გაბედულმა რაჟდენმა და გასაოცარი სითამამით უთხრა მეფეს: «შენ ამბობ, მეფევ, რომ მიმცემ მე დიდს წვალებას და ფიქრობ, ვითომც, ეს წვალება უარესი იყოს საუკუნო წვალებაზე; იცოდე, რომ ჩემთვის ქრისტე და სიკვდილი შეძენაა». მეფემ ველარ მოითმინა და ბრძანა რაჟდენის წვალება. რაჟდენი გადასცეს მწვალებლებს, რომელთაც დაუწყეს წმიდანს ცემა ცხვირ-პირში. ამ ცემისაგან, როგორც მოწმობს კათალიკოსი ანტონი I-ლი, წმიდა რაჟდენს დაემსხვრა პირის სახის ყველა ძვლები და დაცვინდა კბილები, შემდეგ გააშიშვლეს რაჟდენი და დაუწყეს მიწაზე თრევა და სასტიკად სცემდენ ჯოხს ტანზე. ამის შემდეგ რაჟდენს მის-

*) იხ. «მწყემსი»-ს № 4.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცეს ფეხებში ბორკილი, კისერზე მოაბეს ჯაჭვი და ამ სახით ჩააგდეს საპყრობილეში, სადაც უსაჭმელოდ და უსასმელოდ ჰკლავდენ.

ფიროუზი დაიმედებული იყო, რომ ამისთანა წამებით ხელახლად მოაქცევდა რაჟდენს ზაროასტრის სარწმუნოებაზე და ამისათვის უფრო საიმედო საშუალებას ეძებდა. დიდმა გვარის და წარჩინებულმა პირებმა ურჩიეს მეფეს რაჟდენის საპყრობილედგან განთავისუფლება, რომ მას ენახა თავის ნათესავები და სახლობა. ისინი ფიქრობდენ, რომ რაჟდენს შეებრალებოდა ნათესავები და სახლობა და მიატოვებდა ქრისტეს სარწმუნოებას. ამავე დროს პერსიელი დიდკაცობა დაიარებოდა საპყრობილეში რაჟდენის სანახავად და ურჩევდა მას ქრისტეს უარყოფას, რომ ამით დაეხსნა როგორც თავის თავი, ისე თავის სახლობა საშიშარი უბედურებისაგან; ეს პირნი მეფის სახელით პირდებოდენ რაჟდენს დიდს საჩუქრებს და პატივისცემას. მაგრამ ყველა ამ დაპირებას უარსა ჰყოფდა რაჟდენი. ფიროუზს მოეწონა დიდკაცთა რჩევა და ბრძანა გაენთავისუფლებიათ რაჟდენი საპყრობილედგან, რომ მას ენახა თავის ნათესავები და ოჯახი და შემდეგ ხელახლად მოსულიყო მეფესთან. ამ დროს რაჟდენის სახლობა მცხეთაში სცხოვრებდა. ოჯახის ნახვას, მართლაც, დიდი გავლენა უნდა მოეხდინა რაჟდენზე, მაგრამ ცოლშვილის ტირილმა და ვაებამ სრულებით ვერ იმოქმედა მასზე. ეს ასეც უნდა მომხდარიყო, რადგანაც ქრისტეს სიყვარულის გულისათვის რაჟდენმა უარჰყო ყოველივე ქვეყნიური დიდება.

ჭათალიკოსი ბესარიონი მოწმობს, რომ ატირებულს ცოლშვილს რაჟდენმა პასუხად შემდეგი მიუგო: «ვერავინ ვერ მათქმევინებს მე უარს უფლისა ჩემისა იესო ქრისტეს სიყვარულზედ». ამ გვარად ფიროუზის ცდამ ფუჭად ჩაიარა: ცოლშვილის ტირილმა და მუდარებამ რაჟდენში, ნაცვლად სიბრალულისა, აღძრა სურვილი, რომ იგი მალე გამოსალმებოდა ამ წუთი სოფელს და შეერთებულიყო ქრისტესთან. ამიტომ რაჟდენი უფრო დიდის სითავამით დაბრუნდა ფიროუზსთან. რაჟდენი შეჰკრეს პერსიელებმა და შეკრული წარუდგინეს მეფეს. მეფემ ერთხელ კიდევ გაუმეორა რაჟდენს თავისი დაპირება, მაგრამ ტყუილად. რაჟდენმა არავითარი პასუხი არ მისცა მეფეს. ბოლოს მეფემ რაჟდენი შეკრული გაუგზავნა ზემო ქართლის მმართველს დაბა წრომში და მასთან უბრძანა, რომ მას რაიმე გზით შთაეგონებია რაჟდენისათვის უწინდელი სარწმუნოების მიღება და, თუ რაჟდენი თავისას არ დაიშლიდა, მაშინ იგი, შემდეგ სასტიკი წამებისა, ეცვათ ჯვარზედ.

მმართველმა აღუთქვა რაჟდენს დიდი სიმდიდრე, თუ იგი უარჰყოფდა ქრისტეს. «მერასფერი ვერ შეარყევს ჩემს სიყვარულს ქრისტესადმი, მიუგო რაჟდენმა მმართველს, მე ვერ მოვშორდები ქრისტეს, კიდეც რომ მისი გულისათვის ერთ დღეს დავითმინო ათასი წვალება». ამ სიტყვების შემდეგ წმიდა რაჟდენს დაუწყეს იმ გვარივე წვალება, როგორც აწვალა ის მეფე ფიროუზმა: პირველად მწვალებლებმა დაუშინეს რაჟდენს პირის სახეზე, შემდეგ მისცეს იგი სასტიკ განსაცდელს და ბოლოს დასახჩირებული და ნაწვალები შეჰკრეს და ჩააგდეს საპყრობილეში. აქ მოხდა სასწაული: რაჟდენს გამოეცხადა მაცხოვარი და მოურჩინა მასს ყველა იარები, რომელიც მიიღო წმიდანმა ქრისტეს გულისათვის. ამ სასწაულმა თავზარი დასცა მწვალებლებს, მაგრამ იგინი მაინც კიდევ ცდილობდენ, რომ როგორმე შეეცდინათ რაჟდენი. ხელახლად აღუთქვეს მასს, თითქმის, ნახევარი სამეფო და თვალწინ დაუხატეს მასს ყოველივე ის სიამოვნება, რომელიც მოელოდა რაჟდენს შემდეგში. მაგრამ იგი არავითარს პასუხს არ აძლევდა მწვალებლებს და მზად იყო მიეღო წამება ქრისტეს გულისათვის.

მერასფერმა ვერ იმოქმედა რაჟდენზე. ამიტომ პერსიელებმა საბოლოვოდ გარდასწყვიტეს რაჟდენის ჯვარზე ცმა, თანახმად მეფე ფიროუზის ბრძანებისა. მმართველმა ბრძანა მოემზადებიათ ჯვარი. როცა რაჟდენი მოიყვანეს ჯვართან, მას, ჯვარის დანახვაზე, სრულიად დაავიწყდა ის უბედურება, რომელიც მას მოელოდა და მეტის მეტი სიხარულისაგან წამოიძახა: „მიხაროდეს ცხოველ-მყოფელო ძელო, რომლითაც დაითურგნა ეშმაკი და რომელზედაც ეცვა ქრისტე, მე შენი მეოხებით აღვალ ქრისტესადმი, რომელიც შემეწევა მე და მომცემს ძალას, რათა დავითმინო წვალება, რომელიც მომელის მე. მე აღვიარე ქრისტეს მტერთა წინაშე მისი სწავლა, და მსგავსად მაცხოვრისა ვეცმი შენზე». რაჟდენის ჯვართან ერთად მოამზადეს კიდევ ორი ჯვარი ორს ავაზაკთათვის. რაჟდენს გააძვრეს ტანთ-საცმელი და აცვეს ჯვარზე ორს ავაზაკთა შორის. ფანატიკმა პერსიელებმა მარტო ჯვარცმა არ აკმარეს რაჟდენს, მათ მოინდომეს, რომ რაჟდენის მთელი

ტანი დაეგმირათ შხამიანი ისრებით; ამიტომ მმართველს გამოსთხოვეს კარგი მსროლელები, რომელთაც დაგმირეს რაჟდენის სხეული ისრებით. წმიდა რაჟდენმა მალე განუტევა სული. «ქართლის ცხოვრების» სიტყვით წმიდა რაჟდენი ეწამა 457 წელში.

ქართველები მეტად შეაწუხა წმიდა რაჟდენის სიკვდილმა; მათ გაიგეს, რომ პერსიელებს ნაბრძანები ჰქონდათ ჩამოეღოთ რაჟდენის სხეული ჯვარიდგან და გადაეგდოთ მხეცთა და ფრინველთა შესაჭმელად, ამიტომ მათ მოინდომეს რაიმე გზით ჩაეგდოთ ხელში წმიდანის სხეული და დამარხათ მიწაში. მაგრამ ამის აღსრულება ძალიან ძნელი იყო: პერსიელებმა იმ ჯვარს, რომელზედაც აკვეს წმიდა რაჟდენი, შემოახვიეს მცველები. მაგრამ ქრისტიანებს ამ საქმეში ხელი მოუწყო თვითონ განგებამ. პირველ ღამესვე რაჟდენის ჯვარცმის შემდეგ ამოვარდა საშინელი ქარიშხალი, რომელმაც შეაშინა მცველები და ისინი გაიქცა-გამოიქცნენ იქით-აქეთ. ამ შემთხვევით ისარგებლეს ქრისტიანებმა, ჩამოიღეს რაჟდენის სხეული ჯვრიდგან და დამარხეს მიწაში იმ ადგილის მახლობლად, სადაც იგი ჯვარს აკვეს. წმ. რაჟდენის სასაფლაო ადგილი დიდხანს არავინ იცოდა, თუმცა საქართველოს მეფე მახტანგ-მორგასლანი ყოველივე ღონეს ხმარობდა მოეპოვა წმიდანის გვამი. ბოლოს, როგორც იქმნა, შეიტყეს წმიდანის სასაფლაო. წმიდანმა თავის დამარხვის დროს უთხრა ერთს მღვდელს, რომ მას ეჩვენებინა მეფისთვის მისი სასაფლაო. მღვდელმა ეს ამბავი დაუყონებლივ უანბა მეფეს, რომელმაც ამოასვენა რაჟდენის წმ. გვამი მიწიდგან და გადაასვენა ქალაქ ნიქოზში.

წმიდა რაჟდენის გვამის გადმოსვენება მოხდა დიდის ამბით. ბევრს მოუძღოდენ წინ ქათალიკოსი, მრავალი ეპისკოპოსები, დიდკაცობა და მრავალი ხალხი. წმ. რაჟდენის გვამი დიდის პატივისცემით დასვენეს ნიქოზის ტაძარში, სადაც დღესაც განისვენებს ეს გვამი.

წმ. მოწამის რაჟდენის გარდაცვალების დღეს იხსენიებს წმიდა ეკლესია სამს მარტამბრისთვეს. როგორც მოგვითხრობს ისტორია, ეს დღესასწაული დადგენილ იქმნა მეფე მახტანგ-მორგასლანის დროს ქათალიკოსის სამეფილ პირველისაგან.

დარიგება აღმსარებელთათვის.

აღსარება არის ერთი უმშვენიერესი დადგენილობა მართლ-მადიდებელი ეკლესიისა. ამიტომ სულიერ მოძღვარს ყველაზე დიდი ყურადღება უნდა ჰქონდეს მიქცეული ამ დადგენილობის რიგიანად აღსრულებაზე. მაგრამ, სამწუხაროდ, ამ მშვენიერი დადგენილობის დიდი მნიშვნელობა ჯეროვანად არა აქვსთ შეგნებული სამწყსოთა. სულიერნი მწყემსნიც ვერ გამოკითხვენ ხოლმე აღმსარებელთა მათ სულიერ ავადმყოფობას, რაისა გამო ზოგიერთნი აღმსარებელნი განუკურნებელნი მრუნდებიან უკანვე. აღმსარებელმა ხშირად არც კი იცის, თუ რა უნდა აღიაროს მოძღვრის წინაშე. ზოგს ცოდვად მიაჩნია მარტო კაცის კვლა და ქურდობა, და თუ ესეები არ ჩაუდენია, იგი თავის თავს უშანკოდ სთვლის. ზოგიერთი სულიერი მოძღვარიც ვერ ტყობილობს აღმსარებელთა ყველა სულიერ სნეულებათა, რადგან ხშირად არ იცის, თუ რას მიაქციოს ყურადღება აღსარების დროს. ამისათვის საჭიროდ ვრაცხთ დავბეჭდოთ დარიგება აღმსარებელთათვის, შედგენილი პატრიარქ ნეკრესელ ეპისკოპოსის მიერ. ეს ეს დარიგება:

აღმსარებელმა პირველად უნდა სთქვას:

«აღგიარებ შენ, უფალო, ცათა და ქვეყანისაო, ყოველთა დაფარულთა გულისა ჩემისათა. სახელითა მამისათა, და ძისათა, და სულისა წმიდისათა. ამინ.

მემრე მოძღვარმა უნდა კითხოს:

აღიარე სულიერო შეილო მიბრძანებისა მცნებისა, რომ ბრძანებს: მ ე ვ ა რ უ ფ ა ლ ი ღ მ ერ თ ი შ ე ნ: თუ ამისი წინააღმდეგი რაიმე გიქმნიეს, აღიარე და ნუ დაჰფარავ: თუ შენს სარწმუნოებას გარდა, სხვა სარწმუნოება გწადია, და მოგწონებია. თუ სარწმუნოებას გარდა, იმათი წესი და რიგი რაიმე მოგწონებია: ან შვიდის საიდუმლოსი: ან მარხვისა და ხსნილისა: და ან სხვა რამ იმათი განწესება მოგწონებია:

აღიარე, თუ მისნობისა რამ იცი: ან მკითხაობისა გწამს: ან ლობიო, ან ქერი: ან ბეჭი, ან სიზმარი ან დაცდა: ან შელოცვა: ან პირუტყვის შეკრა: და ან სხვა ჯადეგი: ესენი შენ გიქნია, თუ სხვისათვის გიქნეენებია: თუ გისწავლია: თუ გისწავლებია, თუ ყური მიგიგდია: ან ბედი გწამებია, და ან საწამლავი და შელოცვა გისწავლია, ან სხვა რამ წამალი დაგიცდია: ესე ამ პირველის მცნების დამარღვეველი და წინააღმდეგ.

აღიარე, თუ სასო-წარკვეთილებაში შესულხარ, ერთის რომლისამე კეთილის მოცემის იმედი თუ აღარა გქონია: ესეცა სულის-წმიდისა მიმართ წინააღმდეგთა კოდვათაკანი არის.

თუ შენი უპირატესი და უფროსი გაგიჯავრებია, ან პირი შეგიბრუნებია: და ან პირს თუ უკან იგი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სიტყვა რამ გიკადრებია, და ავი ძვირი რამ გილაპარაკნია, და ავად გიხსენებია: ეს ამ ამპარტავნებაშიაც შემოვა: და მეხუთის მცნების წინააღმდეგიც არის რომ პატივისცემას ბრძანებს.

თუ შენი თავი მოგწონს, და დაგიკვეხებია რაზედმე: ან სიმდიდრეზედა რომ გიქნია რამე: ან კაცის შვილობაზე, ან შვენიერებაზე, ან გარჯასა და ვაჟკაცობაზედ, ან სათნოებაზედ, და ან საქმის მოქმედებასა რაზედმე მოგწონებია, და სხვისა კი აღარ მოგწონებია, ეს ამპარტავანებითაც შემოვა.

თუ სხვისაგან სწავლება გწყენია, და ან სხვას კარგი და კეთილი რამ უმოქმედია, და შენ იმისი წინააღმდეგობა რამ ან სიტყვით, და ან საქმით გიმოქმედნია, ესეც ზემო წერილისაებრი არის.

აღიარე თუ მაჩვენებლობით, და ფარისევლობით მოქცეულხარ, და რაც რამ კეთილი საქმე სხვისა დასანახავად გიქნია და არა გულით.

თუ შენის თავი მინდობილი ხარ, და ღვთის მინდობილი კი არა ხარ.

თუ საღმრთო რამ პატივით არ მიგიჩნევია: და ურიგო რამ გითქვამს, ან ეკკლესიისათვის: ან ხატისა და ჯვარისათვის, და ან სამღვდელოსათვის: ესე ორივე პუნქტიცა ამ პირველისა მცნებისაც არის წინააღმდეგი და ამპარტავანებაც არის რომ სასიკვდინე ცოდვა არის ჩვენის სულისა.

აღიარე მეორისა მცნებისა. თუ ერთი აჩემებული, და საყვარელი რამ აგიჩემებია და სულ ის გაგონდება, და ყოველს შენს საქმეში ის თვალს წინ გიდგს, თუ მეუღლე, თუ შვილი, თუ სხვა ვინმე: თუ საქონელი ნივთი რამე, და შენის თავისა რაიმე სასიამოვნო და საამებელი გეგულება, და ან სოფლის საზრუნავი რაიმე გაქვს: და ესეები რაც გითხარ ამაში რომელიმე სულ თვალ წინ გიდგს, და გულში გახსოვს და გაგონდება: ეს არის წმიდის მოციქულისაგან კერპთ მსახურებად სახელდებული.

აღიარე, თუ შენის თავის განსვენება და ფუფუნება გიყვარს, თუ ჩაცმითა და დახურვითა: თუ სმითა და საზრდელითა, თუ ძილით და განცხრომით:

აღიარე, თუ ღმერთის გარდა სხვაც რამ გწამს, და ხატსა და ჯვარსა, და საღმრთოს გარდა იმისიც გგონია, რომ ძალი რამ მადლი ჰქონდეს, ან მზესა, ან მთვარესა, ან სხვა რასმე და იმაზე სასოება დაგიძს:

აღიარე მესამისა მცნებისა. თუ ღვთის სახელი დაგიფიცნია ან მართალზე ან ტყუილზე, ან ხშირად ფიცის ჩვეულება გაქვს:

თუ ეკკლესიაში დაგიფიცნია, ან სხვა დაგიფიცებია:

თუ ღმერთი თავსდებად მიგიცია ვისთვისმე:

თუ გიფიცავს და აღთქმას გარდამხდარხარ:

თუ შენი თავი ფიცით შეგიკრავს, და შეგიჩვენებია ასე დამემართოსო:

ან ცუდსა და უბრალოსა საქმეზე ღვთის სახელი გიხსენებია:

ან ღვთის ქვეშ შეგიგდია ვინმე:

აღიარე მეოთხისა მცნებისა. თუ უქმე და კვირა გიმუშავნია ან სხვა გიმუშავებია: თუ ამისთანა დღეებში წირვას და ლოცვას დაჰკლებიხარ.

თუ წელიწადში ერთხელ მაინც აღსარება არ გითქვამს, და ან არ ზიარებულხარ:

თუ საქმის გაკეთება დაგზარებია, ან ლოცვა და ან მარხვა მოგწყენია: ან კეთილი სწავლა არ გაგიგონია, და მოსმენა დაგზარებია:

თუ კეთილი რამ გცოდნია, სხვის სწავლად არ გამოგიმეტნია:

აღიარე თუ ლოცვასა და წირვაზე გილაპარაკნია, და სხვაც გილაპარაკებია.

ან ლოცვაზე გიცინია: ან გონება სხვაგან განგბნევია:

თუ შენი უმცროსნი, და შენნი შვილნი სწავლაში არ დაგიწვრთნია:

თუ იმათთვის ავი რამ გისწავლებია:

თუ აღსარებაში ცოდვა რამ დაგრჩომია, და აღარ გითქვამს:

თუ მწუხარება, და განსაცდელი რამ ვერ მოგითმენია:

თუ გულ-მავიწყარი გონება გაქვს, მალე იცი დავიწყება.

თუ კეთილი რამ გიქნია, და ისევ დაგინანია:

აღიარე მეხუთისა მცნებისა. თუ შენის მშობლებისათვის პატივი არ დაგიდვია, და პატივისცემის მაგიერ კიდეც გაგიჯავრებია:

თუ შეჰმოსწყრომიხარ, ან გიძრახავს რაიმე: ან მასხარად აგიგდია: და გიცინია: და მართლის გულით ისინი არ გყვარებია:

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თუ სხვას უქნია ესეები, რაც გითხარ შენს მშობლებზე, და შენ არა დაგიდევნია რა; ესე პირველ მცნებაშიაც გკითხე, რომ ამპარტავანებაც არის და ამ მცნებისაც წინააღმდეგი არის: ახლა ეს ასრე იცოდე როგორც შენი მშობლების ერთგული უნდა იყო ვალი გაქვს: აგრეთვე რომელიც შენი მირონი არის, რომელიც შენი ეპისკოპოსი, შენი მოძღვარი არის: რომელიც შენი მეუღლე ან შვილი და ან ძმა და მეგობარი და კეთილის მყოფელი გეგულება ვინმე: ამათი პატივისცემა შენცა გმართებს, და თუ სხვისაგან ამათზედ ძვირი ძრახვა და ავი რამ გაიგონო, თუ პასუხი არ ძალ გედვას, ეცადე რომ არ გაიგონო: თუ არა შენ თანამოწამე ნუ შეიქმნები, ესრეთ იცოდე:

აღიარე მეექვსისა მცნებისა. ამას შეუდგება გულის წყრომა, შური ბოროტი: ზრახვა და განკითხვას ენის მიტანა: ყურის-მიგდება: საიდუმლოს გაცემა:

აღიარე, თუ კაცის კვლის საქმეში გარეულხარ.

ან სხვისათვის ზიანი რამ მიგიცია, ან დაქცევით, ან დაწვით, ან სხვით რითმე დაგიკლია, და იმას ზიანი მისცემია:

ან მეტად გაჯავრებულხარ, და მეტად გულის ჯავრით გიცია ვისთვისმე და მწარედ გიტანჯავს:

თუ ჯოხი გისროლია ვისთვისმე, ან ქვა და კაცს მოხვედრია:

თუ წაჰკიდებიხარ ვისმეს, და შფოთი მოგსვლია:

ან თავი გაგიტეხია ვისთვისმე, ან დაგიჭრია ვინმე, ან შენის მიზეზით სტკენია ვისმე რამე, თუ უმძრახი ხარ ვისიმე, და არა რიგდები:

თუ გულს გაკლია ვისგანმე, და ან შენგან სხვას აკლია:

თუ საწამლავი გიქნია ვისთვისმე, ან მუცლის წახდენისა ან შეძულებისა და შეყვარებისა, ან საწამლავი და ამისთანავები ზემოთაც ამისათვის გკითხე, რომა ამისთანაები პირველის მცნებისაც წინააღმდეგი არის: და აქ მეექვსის მცნებისა და იქმნება შურითაცა: და იქმნება სიხარბითა და ანგარებითაც შოვნისათვის იქმოს:

თუ ცოდვა წაგიყვედრებია, წაგიძახნია ვისთვისმე:

თუ დაგიბეზღებია ვინმე, უფროსთან თუ სხვასთან, ერთგულებით გიქნია თუ მტერობით, თუ ჯავრით დასნეულებულხარ:

თუ გაჯავრებაში გითქვამს ნეტაი მამკლაო: ან დამკარგეო: ან ამიტყდა რამეო: ან სხვისა გითქვამს, ღმერთო ის მოკალიო: ან ამისი ჯავრის ამოყრა მალირსეო, თუ მეტის გაჯავრებით გიტირნია:

თუ იმნი მოგიცია ვისთვისმე, ან სხვის დასაკლისი არ გწყენია:

თუ შენი თავი დაგიწყევლია, და შეგიჩვენებია:

ან შენ სხვას დაუწყევლიხარ და შეუჩვენებიხარ:

აღიარე, თუ ცოდვაზე დაგიძრახავს ვინმე, ის საზრახავი შენის თვალით გინახავს, თუ გაგონილი გითქვამს:

აღიარე, სამღვდელო დაგიძრახავს, თუ საერო:

თუ ენა მიგიტანია ვისთვისმე, და იმაზე შფოთი და სიძულილი მომხდარა:

თუ სხვის საიდუმლო გაგიცაა, თუ ყური მიგიგდია სხვის საიდუმლოსათვის:

თუ მასხარათ აგიგდია ვინმე, და დაგიცინნია:

თუ ემტერები ვისმე, და იმისი დასაკლისი გინდა:

თუ შენს სახლში მყოფი გძულს ვინმე:

თუ სხვისი სიკეთე რამ გულში გწყენია, და იმისი შესამატი რამ შეგშურებია, ან საქონელი, ან მამული, ან ოქრო და ან ვეცხლი, ან ტანთ-საცმელი, ან შვენიერება შეგშურებია, ესეები გითქვამს და გინატრია ნეტაი მეც მომცაო: თუ იმას არა ჰქონდესო:

ან სხვისა რამ კეთილი გლოდნია, და შურით დაგიფარავს:

თუ სხვას შენის მიზეზით რამ უსწავლია ავი: ან სულის სავნებელი, ან ხორცისა:

თუ ზაკვით და ხერხით მოქცევიხარ ვისმე: პირად სხვა ყოფილხარ და გულით სხვა: თუ მართალი ვინმე გაგიმტყუნებია და მტყუანი გაგიმართლებია.

აღიარე მეშვიდისა მცნებისა. თუ სიზმარში ცოდვა რამ გინახავს, და გჩვენებია ან ქალი, ან კაცი:

თუ ძილში დაცემულხარ:

თუ ან ცხადად მოტყუებულხარ, და ლოცვაზე მცდარ-ხარ:

აღიარე თუ ქალთან, თუ კაცთან, თუ ჭალწულთან, თუ ქერიეთან, თუ ნათესავთან, თუ მოყვარესთან, თუ ნათლიასთან, თუ სამღვდელოსთან: თუ ერთ გვამთან, თუ რამდენგან რამდენ ჯზის:

თუ სიყვარულის წიგნი მოუწერია ვისმეს და ან შენ მიგიწერია:

თუ ჭიდაობა: თუ ხვევნა: თუ კოცნა:

თუ მრუშებაში ჩაკარდნილხარ:

თუ ამგვარს ლაპარაკსაც ეწყობი, ან ხვისათვის მიგიგდია ყური ამისთანაებზე: თუ მაჭანკლობაში გარეულხარ: ეხლა ეს აღიარე: ნამეტანი სმა და ჭამა გიყვარს, გისვამს და კიდევა გნდომებია: თუ ასრე მუდამ სმა და ლხინი გიყვარს: თუ პირს გილებინებია სასმელისა და საჭმლის დაჭარბებით:

თუ ღვინის სმით გაბრუებულ ხარ, და ეველარა გაგიგიარა:

თუ სმაში გაჭირვებულხარ, და შფოთი მოგსვლია ვისთანმე:

თუ შენის მიზეზით დამთვრალა ვინმე, და ავი რამ დამართვია:

აღიარე, თუ სასმელ საჭმლის ნდომით გაჯავრებულხარ, და ცოტა ხანს ვერ მოგითმენია, შფოთი და გინება დაგიწყია:

თუ მარხვა წაგირევია სახსნილოთი, ნებითა თუ უნებურად:

თუ დიდ მარხვა, და ან ხვა მარხვა არ გიმარხავს, და ორჯერი საზრდელი მიგიღია:

თუ ამისთანას მარხვაებში უჯეროდ შფოთიც მოგსვლია:

აღიარე მერგისა მცნებისა. თუ მალვით რამ აგიღია, და მოგიპარავს: ბატონისა იყო თუ ეკლესიისა; თუ სამღვდელოსი: თუ საეროსი: აღიარე რა იყო სასმელი, თუ საჭმელი, თუ ვეცხლი თუ ოქრო, და ან სხვა რამ საქონელი, ტანისა თუ სახლისა რამ სახმარი: თუ იპოვნე რამ და პატრონსარ მიეც:

თუ მოგაბარა ვინმე, და შეინარჩუნე, და აღარ აძლევ:

თუ მოგიტაცნია ვისთვისმე რამე მძლავრებით, და ან შენის მიზეზით სხვას უქნია ესე ვითარი ტაცება:

თუ აღებ-მიცემის საქმეს შეესწარ, და თან მოზიარეს ამხანაგს უდალატე, თუ სხვას ვისმეს გაცვლაში თუ ვაჭრობაში, თუ წონაში:

თუ სხვა შეგრჩომია ვისიმე რაიმე მიცვალებულისა თუ ვისიცა:

თუ ვალი ვისიმე გმართებს, და არ აძლევ, სეხი თუ მუშასი, თუ სამღვდელოსი: თუ სხვისა: თუ ქურდისა და ავი კაცის ამხანაკი იყავ და მეკობარი:

თუ სხვისა ნაპარევი და ნატაცები შენც მოგიხმარნია, მამულის თუ სხვა ნაარმეისა რომ კიდეც გცოდნოდეს:

თუ ტყვის გასყიდვის ნავაჭრი მოგიხმარია და გარეულხარ:

თუ ქრთამი აგიღია, გარიგებას დაჰპირებიხარ და ვერ აღგისრულებია:

თუ საქონლისა და მოგებისათვის გაშფოთებულხარ, და წაჰკიდებიხარ:

თუ სიხარბით ტყუილად რამე ნივთი გიჩემებია ჩემი არისო:

თუ ტყუილად სიგლახაკე მოგიგონია:

თუ გლახაკი დაგიტუქსავს შეგძლებია და არ მიგიცია:

თუ ქვრივი და ობოლი შეგიწუხებია რაზედმე.

აღიარე მეცხრისა მცნებისა. თუ ცილი დაგიწამებია ვისთვისაც: ან დაკარგვაზედ, და ან სიტყვაზედ, შენ ეს გითქვამსო: თუ ტყუილი გითქვამს, ან ხშირად იცი ტყუილის ლაპარაკი, და ჩვეულებად დაგჩენებია, თუ სხვას ტყუილად დამოწმებიხარ:

თუ ტყუილად ენა მოგიტანია ვისთვისმე:

თუ ტყუილად დაგიბეზღებია ვინმე:

თუ შენის ტყუილის თქმითა სხვას ზიანი მისცემია:

თუ შენის ტყუილის ლაპარაკით სხვანი შეგიქცევია:

თუ გიყვარს ამისთანა ამბავ და ცუდი ლაპარაკი:

თუ მოგიტყუებია ვინმე რაზედმე:

თუ ტყუილად გიქია ვინმე, ან ტყუილად გიძაგებია:

თუ ეჭვიანი გული გაქვს:

აღიარე მეათისა მცნებისა. ბრძანებს ყოვლისა

ბოროტისა გულის-თქმისაგან განყენებისა: აღიარე თუ გულის თქმა გაქვს რისაცა საქონლისა:

Oთუ მამულისა: თუ სახლ-კარისა: თუ ნაშენობისა: თუ ცხენისა და საქონლისა: თუ ვენახისა, და მოსაელისა: თუ ვეცხლისა და ოქროსა: თუ სხვის შეენიერებისა, და კეკლუცად ქცევისა: თუ ტანთ-სამოსისა სხვისა რისამე, სამკაულისა, ამაების გულის-თქმა გქონია, და გინატრია ნეტაი მე მამცა:

Oთუ ან რომლისამე ცოდვისა გულში ნდომა, და გულის-თქმა გქონია, ეს გულის-თქმა დიდხანსა, თუ ცოტა ხანსა აღიარე:

ან თუ რაც რამ სათხოვარი განდომეია, ის კიდეც მოგცემია, მაგრამ კიდევ იმაზედ მეტი მოგინდომია.

შეწირულება.

დაგით ალმა შენებელის სამლოცველოს განსაანსლებლად და წმ. მოწამეთა დაგით და კონსტანტინეს კუბოს მოსაბოძებლად ჩვენ მიგიღეთ შეწირულება შემდეგ პირთაგან:

საქარის წმ. გიორგის ეკეკლესიის მღვდელმონაზონ ბარბაქიძისაგან ხუთი მანეთი და სამი აბაზი, რომელიც მას შეუგროგებია მისდამი რწმუნებულ სამრეკლოში . .	5 მ. 60 კ.

ა ზ. სამსონ ბერის ძის მაჭავარიანისაგან მოგვიგია ერთი თუმანი, რომელიც შეკრებილა შემდეგ პირთაგან:

თვითონ სამსონ ბერის ძის მაჭავარიანისაგან	3 მან.
მაგრინე იოსების ასულის მაჭავარიანისაგან	3 »
ივანე გრიგორის ძის გოცირიძისაგან . .	1 »
ბიქტორ ათანასის ძის ჯაფარიძისაგან .	1 »
ა ზ. ივანე სამსონის ძის მაჭავარიანისაგან	1 »
ნინო სამსონ მაჭავარიანის ასულისაგან	1 »

რუფოლის სოფლის წმ. გიორგის ეკეკლესიის მღვ. მ. ოანნე სალაძისაგან მიგიღეთ ცხრამეტი მანეთი ₰ 15 კაპ. ეს ფულები შეუგროგებია მას მისდამი რწმუნებულ სამრეკლოის კეთილ მნებელ შემწირველ პირთაგან . 19 მ. 15 კ.

სულ . . 34 მ. 75 კ.

რედაქციის პასუხი.

ბ-ლ. დ. ბარნაბოვს. დაბარებული წიგნები კასპში დაუტოვეთ თქვენსა ბიძოასცემად, მაგრამ თქვენს კაცს ვერ მიეგნო და უკანვე დამბრუნეს. ხელ ბეგზანებით ფოსტით.

მღვ. ანს. ჭელ—ძეს. თქვენ 5 მ. გამოგზავნეთ მწყემსისათვის და ჩვენ რეფერული გამოცემაც გამოგიგზავნეთ და რაზედ მოგდასით გული, არ ვიცით!..

ვ. ჯ—